

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 31. avgust 2012

SPLOŠNA MATURA

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Prazgodovinska umetnost**

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.1	1	eden od: ♦ franko-kantabrijsko območje ♦ JZ-Francija ♦ S-Španija	
	2	dva od: ♦ Lascaux ♦ Altamira ♦ Chauvet ♦ El Castillo ♦ Pech-Merl	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.2	2	dva od: ♦ bizoni ♦ divje govedo ♦ srnjad ♦ jamski levi ♦ jamski medvedi ♦ kosmati nosorogi	
	1	eden od: ♦ piktogrami ♦ abstraktni vzorci ♦ pike ♦ črte ♦ entoptična znamenja ♦ shematizirana človeška upodobitev ♦ odtisi/obrisi rok ...	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.3	3	trije od: ♦ realistično ♦ naturalistično upodabljanje živali ♦ odprte kompozicije ♦ uporaba naravnih oblik podlage ♦ uporaba oglja ♦ ogljikov dioksid ♦ okre, zemeljske barve ♦ živalske maščobe ♦ čopiči iz perja, dlak ♦ pihalniki ♦ monumentalne mere ...	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Figuralna upodobitev, za katero verjamemo, da ima občasno nadnaravno/magično moč.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dva od: ♦ Willendorfska Venera ♦ Venera Vestonice ♦ Lepenski Vir ♦ Vinča ♦ idol z Ljubljanskega barja	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.5	3	trije od: ♦ magični pripomoček ♦ darovanje božanstvom ♦ votivne podobe ♦ prazgodovinska pramater ♦ simbol plodnosti ♦ podobe prednikov ♦ povezava s soncem ♦ astronomskimi pojavi ♦ Orion ...	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

2. naloga: Javni spomeniki med rimsko antiko in renesanso

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.1	1	♦ rimskemu cesarju Konstantinu	
	1	♦ Rim	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.2	1	eden od: ♦ Emonec ♦ emonski meščan	
	1	♦ Ljubljana, Kongresni trg, Narodni muzej	
	1	♦ 1. st., stari vek	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.3	5	♦ 3 ♦ 8 ♦ 5 ♦ 6 ♦ 1	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.4	1	♦ konjeniški spomenik	
	1	♦ Padova, trg pred cerkvijo sv. Antona Padovanskega	
	1	♦ Benetke, Trg sv. Janeza in Pavla	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.5	1	eden od: ♦ statičen ♦ pasiven ♦ nevtralen ♦ brezizrazen	
	1	eden od: ♦ energično zasukan ♦ izraža srd ♦ napadalnost ♦ dramatična upodobitev	
Skupaj	2		

3. naloga: Značilnosti slikarstva v poznem srednjem veku in novosti v začetku novega veka

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.1	3	trije od: ♦ Maesta ♦ Objokovanje ♦ Snemanje s križa ♦ Avtoportret	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.2	1	eden od: ♦ triptih ♦ krilni oltar	
	2	♦ jajčna tempera na leseni plošči ♦ barvni pigmenti se mešajo z jajčnim vezivom	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.3	4	štirje od: ♦ moški akt/ženski akt ♦ poudarjena žalost/melanholija, zamišljenost ♦ resničnost žalovanja/odmaknjenost ♦ realizem/idealizacija ♦ solze, spačeni obrazi, ekspresija/eleganca, milina ♦ antično pojmovanje telesa/gotsko pojmovanje telesa ♦ trpeči Kristus/akt, ki idealno prikazuje boginjo lepote in ljubezni	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Jan van Eyck	
	1	eden od: ♦ 1435 ♦ 15. stoletje	
	3	trije od: ♦ olje na platnu ♦ barvni pigmenti, mešani z lanenim oljem ♦ nasičene kontrastne barve ♦ časovno neomejeno slikanje ♦ natančna tekstura upodobitve materialov ♦ barva kože ♦ upodobitev svetlobe ♦ pastozni in lazurni nanosi ♦ slikanje z drobnim čopičem	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	5		

4. naloga: Primerjava romanske in gotske arhitekture

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.1	1	♦ benediktinci	
	1	♦ cistercijani	
	1	♦ kartuzijani	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.2	1	♦ samostan Stična	
	1	♦ Samostan je sestavljen iz več stavb, kjer molijo, živijo in delajo menihi.	
	2	dva od: ♦ skriptorij ♦ dormitorij ♦ kapiteljska dvorana ♦ refektorij	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.3	3	trije od: ♦ triladijska cerkev s polkrožno zaključenimi apsidami ♦ debele stene, masivna gradnja ♦ gradnja iz težkih kamnitih kvadrov ♦ polkrožni ločni zaključki ♦ monofore ♦ bifore	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.4	3	trije od: ♦ križnorebrasto obokanje ♦ skeletna gradnja ♦ razvrednotenje stene, ki postane prevotlena ♦ notranji in zunanji oporniki ♦ veliko svetlobe ♦ šilasto zaključene odprtine	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Je sozvočje zvrsti likovne umetnosti – slikarstva, kiparstva in arhitekture.	
	1	♦ Učinku se pridružita tudi glasba in govornjena beseda obreda ter gestualika.	
Skupaj	2		

5. naloga: Novosti zgodnjerenesančne arhitekture

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.1	1	eden od: ♦ 1420–1490/1500 ♦ 15. stoletje	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.2	2	dva od: ♦ Brunelleschi ♦ Alberti ♦ Michelozzo ♦ Ghiberti	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ Firenze	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.3	3	trije od: ♦ simetrija ♦ idealna razmerja ♦ antikizirajoči elementi (stebni redi, slavolok, banjasti obok) ♦ uravnoteženost med navpičnim in horizontalnim ♦ harmonija ♦ geometrijski liki	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.4	3	trije od: ♦ slavolok ♦ Panteon ♦ Kolosej ♦ Maksencijeva/rimska bazilika	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.5	1	♦ kapela s centralnim tlorisom in kupolo	
	1	♦ mestna palača	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.6	3	trije od: ♦ kubusna zasnova ♦ stroga fasada ♦ ponavljajoči se ritem oken ♦ stopnjevana nadstropja ♦ rustika v nasprotju z odprtim, zračnim atrijskim dvoriščem ♦ strešni venec kot zaključek palače	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2**1. naloga: Primerjava značilnosti baročne umetnosti pri dvojici Caravaggio – Bernini**

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Zamaknjenje sv. Tereze	
	1	♦ Poklicanje sv. Mateja	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.2	1	eden od: ♦ Apolon in Dafne ♦ David ♦ Prestol sv. Petra	
	1	eden od: ♦ Bakh ♦ Kristus v Emavsu ♦ Spreobrnjenje sv. Pavla	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.3	1	♦ Bernini	
	1	♦ na arhitekturnem področju	
	1	♦ Trg sv. Petra v Rimu	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.4	2	dva od: ♦ razgibane oblike v arhitekturi in kiparstvu ♦ dinamična kompozicija v kiparstvu in slikarstvu ♦ težnja po slikarskem iluzionizmu ♦ celovitost učinkovanja umetnin ♦ slikovitost	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.5	1	eden od: ♦ dinamični zasuki teles ♦ telesa v gibanju ♦ razgiban čustveni izraz na obrazu	
	1	eden od: ♦ svetlo-temni kontrast ♦ dramatični učinki slik z uporabo svetlobe	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.6	1	eden od: ♦ v prizorih iz krščanske ikonografije nastopajo modeli z ulice ♦ velikokrat je z njimi osebno povezan ♦ uporablja oblačila tistega časa	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.7	1	♦ Bernini	
	1	♦ na Francesca Robbo	
	1	♦ Ta se je zgledoval po Vodnjaku štirih rek, ko je ustvarjal Vodnjak treh kranjskih rek v Ljubljani.	
Skupaj	3		

2. naloga: Primerjava dveh slogovnih obdobj 18. stoletja

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.1	1	♦ rokoko	
	1	♦ neoklasicizem	
	2	dva od: ♦ Fragonard ♦ Boucher ♦ David	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.2	2	dva od: ♦ galantna ljubezen ♦ ljubezenske igrice ♦ politično-moralne etične teme iz antike ♦ antični zgodovinski motiv	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Mme Pompadour	
	1	eden od: ♦ reprezentativni portret ♦ razkošna modna oblačila ♦ razsvetljenka, intelektualka ♦ mecenka umetnosti	
	1	♦ Paolina Borghese	
	1	eden od: ♦ antikizirajoči videz ♦ idealizacija ♦ Venus Victrix	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.4	3	tri od: ♦ stroge tektonske kompozicije ♦ ostra linija ♦ barvni in svetlobni vsebinski poudarki ♦ moralno-etične teme ♦ umirjen kolorit ♦ figure povzete po antičnih reliefih ♦ antikizirajoči videz ♦ odrska postavitve, osvetlitev in gestikulacija oseb	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.5	1	♦ čas francoske revolucije	
	1	eden od: ♦ mučenec revolucije ♦ idealizacija smrti za ideale ♦ politični tiran upodobljen kot svetnik	
Skupaj	2		

3. naloga: Novosti impresionizma

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.1	1	eden od: ♦ v Franciji druga polovica 19. st. ♦ 1860 do 1890	
	1	♦ na Slovenskem po letu 1900	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.2	4	♦ Slikajo svetlobo in barvne učinke. ♦ Zapustijo atelje – pleneristično slikanje. ♦ Raziskujejo optične in koloristične pojave. ♦ Slikajo s čistimi barvami, ki jih nanašajo neposredno na platno, da se potem mešajo v optični zaznavi.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.3	3	trije od: ♦ krajina ♦ figura ♦ teme vsakdanjika – kavarne ♦ zabavišča ♦ sprehodi ♦ zabave ♦ tihožitja	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Ivan Grohar – Sejalec	
	1	♦ Rihard Jakopič – Križanke	
	1	♦ Matej Strnen – Rdeči parazol	
	1	♦ Matija Jama – Vrbe	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.5	2	♦ Slikarji raziskujejo trenutne vtise različnih delov dneva, letnih časov, vremenske pojave, spremembe v ozračju; npr. Jakopič – Križanke.	

4. naloga: Arhitektura 20. stoletja na Slovenskem

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.1	1	♦ 1. Dunaj (slika 2)	
	1	♦ 2. Praga (slika 3)	
	1	♦ 3. Ljubljana (slika 1)	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.2	2	dva od: ♦ Maks Fabiani ♦ Ivan Vurnik ♦ Vladimir Šubic	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.3	1	♦ Vladimir Šubic	
	1	eden od: ♦ 1930–33 ♦ 30 leta ♦ med obema vojnama	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.4	1	♦ ZDA	
	1	♦ konec 19. stoletja	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Trg republike (izvorno Trg revolucije)	
	1	♦ Edvard Ravnikar	
	1	eden od: ♦ Cankarjev dom, kulturni in kongresni center ♦ Maximarket ♦ NLB ♦ Parlament	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.6	1	♦ funkcionalizem, mednarodni slog	
	2	dva od: ♦ novi materiali ♦ odrekanje ornamentu ♦ skeletna gradnja ♦ jasna konstruktivna zgradba ♦ nove gradbene naloge (nebotičnik, socialna stanovanjska gradnja)	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

5. naloga: Razvoj slovenske spomeniške plastike

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.1	1	♦ slovenska književnost	
	3	trije od: ♦ Valentin Vodnik ♦ France Prešeren ♦ Primož Trubar ♦ Ivan Tavčar	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.2	1	♦ France Berneker	
	1	♦ secesija	
	2	dva od: ♦ realistično oblikovanje ♦ blaga stilizacija zaradi zraščenosti podstavka in figure ♦ vzporedne črte draperije ♦ simetrična postavitev, ki jo prekine knjiga v roki upodobljenca ♦ podstavek, ki ni geometrični blok, ampak se organsko preliva v Trubarjevo oblačilo ♦ vključenost kipa v naravno, parkovno okolje	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.3	1	♦ kamen	
	1	♦ bron	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.4	1	♦ Ljubljana	
	1	♦ Visoko	
	1	♦ Spomenik na sliki 2 je postavljen v mestnem okolju, na trgu, na visokem podstavku, je idealistično vzvišen, lebdi nad trgom.	
	1	♦ Spomenik na sliki 4 je postavljen na nizkem podstavku sredi naravnega okolja, z njim si delimo prostor.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.5	1	eden od: ♦ 4 ♦ Moore in Savinšek	

Skupno število točk: 60

DEL B**Splošna navodila za ocenjevanje**

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o izbranem likovnem delu	ime umetnika, naslov izbranega likovnega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (barva, svetloba, perspektiva, prostornina, masa) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	4 točke
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3–4 točke	
3. vsebinska razčlemba	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	4 točke
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3–4 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano likovno delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	4 točke
	celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3–4 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnega dela	zapis odnosa o izbranem likovnem delu	1–2 točki	4 točke
	smiselna opredelitev odnosa do izbranega likovnega dela z utemeljitvijo	3–4 točke	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1**6. naloga**

EO	Odgovori
1	♦ <i>Vaška situla</i> (tudi <i>Situla z Vač</i>), ok. 500 pr. n. št., tolčena bronasta pločevina, v = 23,8 cm (manjši predmet), Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, železnodobna umetnost, situlska umetnost.
2	♦ <i>Vaška situla</i> je bronasto vedrce s premičnim ročajem, ki je v celoti okrašeno s figuralnimi prizori v treh pasovih. ♦ Izdelana je v tehniki torevtike; bronasta pločevina je oblikovana v plitvem reliefu. ♦ Pasovi so enakomerno zapolnjeni s figurami, ki se vse pravilno prilegajo njihovi višini. Figure so mehko zaobljene in imajo poenostavljena telesa, njihove drže in gibi so jasno razvidni. ♦ Določeni obrazci v prikazovanju se ponavljajo tudi na drugih delih situlske umetnosti. ♦ Vsi liki, človeški in živalski, so upodobljeni v profilu, s čimer je nakazana smer gibanja, v zgornjem pasu je slavnostni sprevod konjenikov in voz usmerjen v levo, v srednjem (darovanje, gostija in dvoboj) so liki obrnjeni v levo in desno, v spodnjem pasu pa je v desno usmerjen živalski sprevod (ker je usmerjen drugače kakor zemeljski prizori, ga lahko razlagamo kot nasprotje življenja in simbol onostranstva). ♦ Opazimo lahko umetnikov strah pred praznim prostorom (<i>horror vacui</i>), saj so prazna mesta zapolnjena z diski, ptiči ali rastlinskim okrasjem.

3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pred nami je slovesnost s pojedino, igrami in tekmovanjem, morda ob ustoličevanju novega kneza. V sprevodu so pešci s konji na povodcu, konjeniki in enovprege, zadnja od njih lahko tekmuje v dirki. Srednji pas upodablja pojedino, eden med udeleženci ima v rokah žezlo, drugi igra na piščal iz trstik, rečemo ji trstenka (<i>siringa</i>). Moška, podobna boksarjema, sta se spopadla za čelado s perjem, ki je na podstavku med njima. Spodaj je živalski friz s srnami in kozorogi, ki jih preganja lev s človeško nogo v gobcu, ki lahko spominja tudi na volka. Ptiči in diski, ki lebdiijo v prostoru, najverjetneje ponazarjajo božanstva. ♦ Na <i>Vaški situli</i> so najverjetneje prikazani motivi iz življenja železnodobnih knezov, ki so bili tedanja novonastala vojaška aristokracija, ter povzdigujejo njihovo herojstvo in boje. Delitev na tri pasove lahko razumemo tudi kot simbolični prikaz treh glavnih vidikov aristokratskega življenja: vojne, ki jo predstavlja sprevod, blaginje (pojedina) in predstave posmrtnega življenja z mitičnimi zvermi na spodnjem pasu. ♦ Vsi motivi so hkrati žanrski prizori iz aristokratskega življenja ter prizori z globljim kulturnim in religioznim pomenom.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ To je obredno vedrce, iz katerega so z zajemalko stregli pijačo. Situle, še posebno tiste, ki so figuralno okrašene, so bile lastnina premožnih in pomembnih predstavnikov tedanje knežje družbe naših daljnih prednikov, saj so bile najdene le v bogatih grobovih. Običajno so visoke 20–30 cm in imajo pomični ročaj iz zavite žice s kavljem, ki spominja na račjo glavo, včasih tudi s pokrovom. ♦ Gre za izvrsten primer situlske umetnosti, ki je nastajala od 7. do 4. st. pr. n. št. na območju JV Alp (med reko Pad in srednjim tokom Donave) pod vplivom intenzivnih stikov s sredozemskim prostorom. Poleg figuralno okrašenih situl z enim ali več pasovi spadajo sem pasne spona, meči, čelade in uhani. ♦ Te umetnine so vrh evropske železnodobne umetnosti v pozni halštatski dobi. Skupaj je v Sloveniji znanih okoli 70 takih umetnin, od tega približno 20 situl. Delavnice, v katerih so bile narejene, so v 6. in 5. stoletju pr. n. št. domnevno delovale na Vačah, Magdalenski gori in v Novem mestu, ki mu, ker predstavlja središče te umetnosti, rečemo tudi Mesto situl. ♦ Vaško situlo je leta 1882 odkril kmet Janez Grilc v okolici Vač pri Litiji in je bila že istega leta razstavljena v osrednjem muzeju Kranjske, današnjem ljubljanskem Narodnem muzeju. Od takrat velja za največjo slovensko arheološko dragocenost, saj po kakovosti izstopa med podobnimi primeri situlske umetnosti iz italijanskega in srednjeevropskega prostora. ♦ Je ena najznamenitejših umetnin v slovenskih muzejskih zbirkah.

7. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Partenon (Atenin tempelj), Atene (na Akropoli), 447–432 pr. n. št. (druga polovica 5. st. pr. n. št.), arhitekta Iktin in Kalikrat, nadzornik gradbenih del in kipar Fidija, klasična starogrška umetnost.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Partenon je največje svetišče na atenski Akropoli in je posvečen božanski gospodarici Aten, grški boginji Ateni Partenos, in njeni "deviški" identiteti. ♦ Dorski tempelj je v celoti izdelan iz marmorja in stoji na stopničasti pravokotni ploščadi (30,88 x 69,51 m), ki jo po vseh straneh obdajajo dorski stebri (brez baze, na žlebljenem deblu počiva kapitel), 8 na krajši in 17 na daljši stranici pravokotnika, s čimer je stebrišče, če ga primerjamo z ustaljeno zasnovo starejših dorskih templjev, pri katerih je bilo razmerje med stebri 6 x 13, povečano. ♦ S podaljšanjem stranice se je razširil prostor tempeljske notranjščine, kar je podkrepilo monumentalni učinek kipa boginje Atene Partenos, Fidijevega dela (Fidijev kip Atene Partenos je bil okoli 13 m visok [446–438 pr. n. št.] in je bil izdelan iz zlata in slonovine, v krizelefantinski tehniki), v celi za drugo vrsto stebrov (teh je 6) na krajši stranici pravokotnika na V; na Z z vhodom z druge strani pa je zakladnica, katere strop počiva na 4 visokih jonskih stebrih, ki so prvi primer rabe tega stebrnega reda v dorskem templju. ♦ Kiparsko okrasje templja sestavljajo: 92 metop z reliefnimi upodobitvami dvobojev (na vzhodu gigantomahija, na jugu kentavromahija, na zahodu amazonomahija in na severu trojanske vojne – par teles v napetem boju je vedno postavljen tako, da poudari likovno obliko pravokotnega polja), v obeh trikotnih tempeljskih čelih sta 2 kompoziciji v visokem reliefu (na vzhodni strani rojstvo Atene, ki je skočila v polni bojni opremi iz Zevsove glave, na zahodni strani pa je upodobljeno njeno tekmovanje s Pozejdomom, kdo bo zagospodaril nad Atiko – liki večfiguralne kompozicije se prilagajajo okviru nizkega, razpotegnjenega trikotnika, pri skupini treh boginj občudujemo, kako se tanka draperija, kakor bi bila mokra, oprijema teles in s tem poudarja telesne obline) ter veliki panatenejski friz, ki teče po zunanjščini cele (dolga je 160 m,

	<p>je jonski element in prikazuje panatenajske slovesnosti, ki so potekale enkrat letno, od zbiranja Atencev ob vznožju Akropole do sprevoda in izročanja daril ljubljene boginji, s katerimi so se ji Atenci poklonili); vse kiparsko okrasje je nastajalo pod Fidijevim vodstvom, vendar ga je izvedlo več kiparskih mojstrov, zato o njem govorimo kot o skupinskem delu s presenetljivo notranjo enotnostjo.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Čeprav gre za ustaljeno gradbeno nalogo, za tip grškega templja, Partenon izstopa po svoji izvirnosti (rahla usločenost tempeljske ploščadi, stilobata, na katerem stoji stebrišče, ki se polagoma vzdiguje od vogalov proti sredini; obodi stebrov niso ravni, temveč se v skladu z zakonom entaze do spodnje tretjine širijo in potem ožajo, rahlo nagnjeni so vogalni stebri) – niti ena vodoravna ali navpična smer v tem arhitekturnem delu ni povsem ravna. ♦ Kiparsko obdelane površine arhitekturne celote so bile pobarvane z rdečo, modro in zlato barvo, kar je bilo tedaj običajno za tempeljsko arhitekturo, pa tudi za kiparstvo. ♦ Ob templju je stal 10 m visok bronasti Fidijev kip Atene Promahos (vojskujoče Atene, oborožene s sulico, čelado in ščitom; konica sulice in zaključek čelade sta bila pozlačena ter sta z bleščanjem pomorščakom že od daleč kazala pot).
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Že pri prehodu skozi Propileje se zavemo, da v navideznem neredu in naključni razporeditvi arhitekturnih spomenikov na Akropoli vladata red in razmerja po pravilu zlatega reza, ki se ponavlja v razporeditvi arhitekturnih gnot, v njihovih celotah in posameznih arhitekturnih detajlih, kar naj kaže kozmični red. ♦ Izjemna domišljenost vsakega elementa bodisi v arhitekturni strukturi bodisi v kiparski izvedbi je osupljiva; kot celota in v vsakem posamičnem elementu tempelj uteleša zamisel o veličastju grške kulture. ♦ Vse premišljene arhitekturne elemente in kiparsko okrasje templja prežema ena sama ideja, kako čim bolj povečati boginjo Ateno, zaščitnico mesta. ♦ Mitološke prizore so Grki uporabili zato, da so z njimi posredno opozarjali na resnične dogodke iz zgodovine, na primer na svojo zmago nad Perzijci, in z njimi poudarjali, da civilizacija nadvlada barbarstvo, kultura nekulturo, dobro zmaga nad zlim, pravičnost nad krivico, demokracija nad tiranijo, tako pa so širili republikanske ideale grškega polisa in prikazovali svojo vlogo kulturne velesile tedanjega sveta. ♦ To ni le tempelj, ki povzdiguje in časti boginjo Ateno, temveč tudi spomenik grški zmagi nad Perzijci, simbol grške moči, bogastva in kulture.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Atenska Akropola je zrasla na mestu leta 480 pr. n. št. v perzijskih vojnah opustošene stare Akropole; več kakor 30 let pozneje se je prenove lotil atenski državnik Periklej, ki je zanjo namenil finančna sredstva Aten in zavezniških mest za vojaško obrambo. ♦ S tem spomenikom sta se vpisala v zgodovino Periklej, pod čigar vladavino je nastal, in Fidija, kipar in nadzornik gradbenih del, s katerim je državnik prijateljeval; čeprav se ni ohranilo nobeno Fidijevo delo, še danes velja za najpomembnejše ime med predstavniki grške klasične umetnosti. ♦ Tempelj je bil osrednja naloga grške arhitekture v obdobjih pred helenizmom. Partenon je najslovitější izmed klasičnih, velja za pojem klasične arhitekture, pa tudi med dorskimi ga postavimo na prvo mesto. ♦ Kipi in reliefi so največja kiparska celota v sredini 5. stoletja in najvišji dosežek zrelega klasičnega sloga. ♦ Partenon kot vrhunec klasične umetnosti predstavlja in do danes ostaja eden najvplivnejših spomenikov iz zgodovine umetnosti (sooblikoval je rimsko umetnost, renesanso, neoklasicizem in historicizem, pa tudi postmodernizem je poln spominov nanj).

8. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Jan van Eyck, <i>Portret Arnolfinijev</i> (tudi <i>Arnolfinijeva poroka</i> ali <i>zaroka</i>), 1434, olje na hrastovi plošči, 82,2 x 60 cm (manjše mere), National Gallery, London, zgodnja renesansa, staronizozemsko slikarstvo.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika prikazuje sobo, bogat meščanski dnevni prostor oziroma spalnico. V ospredju sta mož in žena, ki se držita za roke. Sta celostno upodobljena portreta in zavzemata tri četrtine celote slike. ♦ To je manjše delo portretnege formata z izjemno natančno izslikanimi detajli. ♦ Kompozicija je simetrična, s poudarjeno centralno osjo z lestencem, ogledalom, sklenjenima rokama in psičkom v ospredju. ♦ Razporeditev v prostoru je logična, vsak upodobljen predmet ustreza resničnosti. ♦ Skozi okna pada dnevna svetloba. ♦ To je tabelna slika, naslikana v oljni tehniki na hrastovi plošči. Nanosi barve so lazurni in omogočajo polnost barvnih prelivov. Barve so čiste, obrisi jasni, vsako telo ali predmet je detajlno izrisan. Na barvno podlago je lahko položenih tudi do 5 prosojnih barvnih nanosov. Slikar je povzdignil slikarsko tehniko, ki je bila v uporabi že prej, do vrhunske kakovosti (zato ga je Vasari razglasil kar za izumitelja oljne tehnike). ♦ Oljna slikarska tehnika mu je omogočila skrbno in natančno nanašanje barv, zato je slikar lahko poudaril različne vrste tkanin, teksturo drugih predmetov, inkarnat, predvsem pa različne svetlobne učinke, najbolj izrazito na bleščečem medeninastem lestencu. ♦ Slika je zgrajena iz uravnoveženih barv: črno-rjava nasproti zeleni in rdeči, ki prevladuje v ozadju na pregrnjenem pohištvu.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je veljala za dvojni portret Giovannija Arnolfinija in njegove žene Giovanne Cenami, ki sta bila člana številne italijanske kolonije, živeče v Brugesu. Arnolfini je izhajal iz trgovske družine s tekstilom iz italijanskega kraja Lucca. Ob znanstvenem odkritju, da sta se poročila šele 14 let po nastanku slike, je bilo treba na novo določiti identiteto upodobljenecv. Vsekakor velja, da je na sliki član Arnolfinijeve družine z ženo. ♦ Slika, ki je večkrat imenovana kot Arnolfinijeva poroka ali zaroka, ni mišljena kot dokument poroke, je pa upodobljena zakonskega zveza. Na njej ni prikazana Arnolfinijeva noseča žena, kakor je bilo večkrat zapisano, saj si oseba pod prsmi z roko samo privzdiguje obleko, sešito po tedanji najnovejši modi. ♦ Naslikani osebi sta oblečeni v tedanja sodobna oblačila. Slikar poudarja material: žamet, svilo, lan, pasjo dlako, les, v skoraj opredmeteni kakovosti. ♦ Značilen je prikriti simbolizem (po Panofskem) – vsaka podrobnost na sliki ima simboličen pomen: sezuto obuvalo pomeni, da osebi stojita na svetih tleh svojega doma. Med njima je psiček, simbol zakonske zvestobe, ker pa predstavlja tudi mesenost, je hkrati simbol plodnosti zakona. Odgrnjena zakonska postelja in kip svete Marjete, zaščitnice nosečnic, v ozadju sta simbola zakonske sreče in poroda. ♦ Vsak predmet v tem intimnem prostoru odslikava resničnost in ima neki simbolni pomen: pomaranče in jabolka na okenski polici simbolizirajo rajski vrt in izvorni greh. ♦ Pomembno je konveksno ogledalo v ozadju, ki ga obrobja okvir z desetimi medaljoni s prizori Kristusovega pasijona. V njem vidimo odsev prostora: strop z lestencem, zajeta je celotna soba z oknom in skrinjo, hrbtna stran moža in žene ter odprta vrata sobe, skozi katera sta pravkar vstopili dve postavi v rdečem in modrem oblačilu. Pes strmi vanju. ♦ Oseba v rdečem je slikar sam, s čimer prikaže, da je priča prizoru in da je naslikal res točno tisto, kar je videl. ♦ Nad zrcalom je napis »Jan van Eyck je bil tukaj 1434«. Slikar se je podpisal na steno, kar nas spomni na grafitarje.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Značilna je jasnost, portretna natančnost in realizem v detajlih. Je profana slika – motiv je portret zakoncev, a s številnimi sakralnimi prvini. ♦ Ker je slika tako natančen zapis podrobnosti prikaza, bi njeno funkcijo lahko primerjali z nalogami, ki jih ima danes fotografija. ♦ Delo je bilo v lasti španskih kraljev. Tam je sliko lahko videl španski baročni slikar Diego Velázquez in je vplivala na njegovo znamenito delo <i>Las meninas</i> (zrcalo na zadnji steni).

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Rembrandt van Rijn, <i>Nočna straža (Združba kapitana Fransa Banninga Cocqa)</i>, 1642, olje na platnu, 363 x 437 cm, Rijksmuseum, Amsterdam, barok.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki je upodobljena strnjena skupina moških v naravni velikosti, nekateri dvigujejo kopja, muškete, nekdo zastavo, drugi helebardo, so zatopljeni v pogovor ... ♦ Iz skupine izstopata dve osvetljeni osebi v prednjem planu in deklica levo od njiju. ♦ Pri večini je nakazano rahlo gibanje, premik v levo, medtem ko se v nasprotni smeri, v desno, giblje le deklica. ♦ Figuralni prizor je postavljen pred arhitekturno kuliso z vratno odprtino (slavoločna stena, reprezentativna dvorana ali loža mestne hiše). ♦ Geste rok, zastava na levi in sulica na desni v diagonalah usmerjajo pozornost na osrednji dve osebi, eno v črnem z rdečim trakom in drugo v limonasto rumenem. ♦ Slika je napolnjena s trepetavim vzdušjem nemirnega dogajanja, z bogatimi kontrasti svetlobe in sence, najrazličnejšimi pozami figur, gest, izrazov na obrazih, vse med seboj kontrastira, tako da je slikovni prostor poln nemirnih cikcak linij. ♦ Ključ Rembrandtovega slikarstva je v oblikovanju obrazov in kretenj rok, da govorica telesa izraža duševnost protagonistov. ♦ Za slikarja je značilna uporaba <i>chiaroscuro</i>, svetlo-temnega kontrasta, svetloba je nakazana, kakor da prihaja z leve (senca roke na rumenem oblačilu); neodvisno od tega se kot svetlobno središče uveljavita moška v ospredju in deklica v ozadju. ♦ Prevladuje značilen slikarjev kolorit toplih zemeljskih barv: rjavih tonov, rumene in rdeče. ♦ Pastoznost nanosov je različna, poteze čopiča so deloma razvidne ali gravirane. Barvo je v glavnem polagal varčno, v glavnem v 2 plasteh, ponekod pa jo je tako na debelo in hrapavo nanasel, da je restavrador iz 18. stoletja navrgel, da bi s to površino lahko naribal muškadni orešček. ♦ Slika deluje podobno, kakor bi bila hipni fotografski posnetek (<i>snapshot</i>).
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar je dobil za naročilo, da naslika skupinski portret članov Združbe kapitana Cocqa, amsterdamske mestne milice (te so nekoč stražile mestna vrata in obzidje, v Rembrandtovem času pa je njihova vloga postala bolj simbolna in častna). ♦ Tradicionalni holandski skupinski portreti kažejo osebe, ki se ponavadi razpostavijo v eno ali dve vrsti in so vse naslikane enako pozorno. ♦ Tokrat je skupinski portret upodobljen kot gledališko insceniran prizor in ne seštevek statičnih figur, ki pozirajo. Iz naročila za statični portret je slikar ustvaril dinamično razgibano kompozicijo, ki je oživila v barvah, svetlobah, celo zvokih. Posamezne osebe niso dobro razvidne, saj se prekrivajo; slikar se namreč ni menil za želje naročnikov, da bi bili na sliki čim bolj vidni. ♦ Morda gre za prikaz konkretnega dogodka, ko se je združba pripravljala na uradni sprejem Marije de' Medici v Amsterdamu ali odkorakala pred mestna vrata kraljici v pozdrav. ♦ Tudi barvi oblačil glavnih likov imata ikonografski pomen: kapitan Banning Cocq, bogati amsterdamski trgovec, je v črnem, kar je barva holandskih kalvinistov in demokratov, poročnik Ruytenburch ob njem pa v rumenem, v heraldični barvi Oranje. ♦ Upodobljena deklica, ki ji za pasom visi kokoš, je verjetno maskota združbe.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je bila naročena za veliko dvorano sedeža ene izmed treh amsterdamskih milic, leta 1715 pa je bila premeščena v amsterdamsko mestno hišo. Takrat je bila obrezana z vseh strani. Predvsem pokrajšava na levi strani je velika izguba za doživetje izvirne kompozicije. ♦ Rembrandt je dobil ob naročilu skupinskega portreta za 18 figur plačanih 100 guldnov na osebo (dve naj bi naslikal brezplačno). Kljub temu da so mu izplačali 1600 guldnov za 18 figur, jih je dodal še 16 samo zato, da je ustvaril bolj razgibano kompozicijo. ♦ Reprezentančne skupinske predstavitve postanejo na Holandskem zelo priljubljene v 17. stoletju in se kmalu spremenijo v zamrznjene ujete trenutke vsakdana banketov in zborovanj. Zelo pogosto je takšne portrete slikal Frans Hals (njegovo plačilo je bilo 66 guldnov na osebo). ♦ Množično skupinsko portretiranje izraža skupinsko pripadnost in nacionalni ponos novonastale neodvisne Holandije, ki je premagala avtoritarno Španijo. V tem času so bili v Holandiji v ospredju ideali družbene enakosti in svobodnega podjetništva. Amsterdam je postal vodilno evropsko trgovsko središče. Vse to je posledično vzpodbujalo cvetoč umetniški trg in zanimanje za umetnost. ♦ V Rembrandtovem času je bilo zgodovinsko slikarstvo precej višje cenjeno od portreta. Po mnenju nekega kritika je slikarju uspelo, da skupinski portret deluje kakor zgodovinska slika. ♦ V času nastanka slike je Rembrandt še veljal za najpomembnejšega slikarja svoje dobe.

<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika označuje tudi Rembrandtovo življenjsko prelomnico. V času nastajanja dela je umirala umetnikova ljubljena žena Saskia za tuberkulozo in kmalu zatem umrla. To je časovno sovpadlo z zmanjšanim zanimanjem za Rembrandtovo slikarstvo. Prej uspešen umetnik, zbiralec in poslovnež je postal osamljen, zapuščen in obubožan. Zaradi pomanjkanja naročil se je Rembrandt usmeril na lastni portret. ♦ Pred nami ni niti nočni prizor niti straža. Slike se je oprijelo napačno poimenovanje iz zgodnjega 19. stoletju zaradi potemnelega lakastega premaza. ♦ To je največja Rembrandtova slika.

7. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Francesco Robba, <i>Vodnjak treh kranjskih rek</i> ali <i>Robbov vodnjak</i>, 1743–1751 (sredina 18. st.), marmor, v = 13m (velike mere), Mestni trg, Ljubljana (izvirnik hrani Narodna galerija, Ljubljana), barok.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>Vodnjak treh kranjskih rek</i> ali po kiparju imenovan <i>Robbov vodnjak</i> stoji na trgu pred ljubljanskim Magistratom v stičišču treh mestnih osi, Stritarjeve ulice, Ciril-Methodovega in Mestnega trga. Prilagojen je terenu, postavljen na »sotočje« treh ulic ter s tristrano zasnovo in postavitvijo v prostor dopolnjuje srednjeveško urbanistično ureditev mesta. ♦ Sestavljen je iz več osnovnih delov: stopničasto dvignjene ploščadi na osnovi dvanajstkotnika, bazena, treh moških postav z vrči v rokah in obeliska v sredini, ki sega v višino. ♦ Celoto vodnjaka obvladuje število tri: tri moške figure (personifikacija rečnih božanstev), tristrani obelisk s porezanimi vogali, bazen v obliki trilistne deteljice z vrisanim trikotnikom. ♦ Temeljna misel je menjava organičnih in geometričnih oblik. ♦ Učinkovita je uporaba barve petih vrst raznobarnega naravnega kamna. ♦ Marmorna površina je gladka, spolirana. ♦ Je celostna umetnina, katere arhitektura in kiparstvo se dopolnjujeta z ambientom, čemur se pridružijo še zvočni učinki žuboreče vode v bazenu. Voda je podrejena arhitekturnemu in kiparskemu delu ter teče v ozkih curkih iz velikih vrčev in vodnih živali. ♦ Ne glede na funkcionalno nalogo vodnjaka, pri katerem se oskrbiš z vodo, je Robba ustvaril visoko estetsko celoto. ♦ Je arhitekturno-kiparska celota, ki oblikuje značilno mestno veduto.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Osrednji poudarek so gole moške figure v pokončno sedečem položaju z ovito draperijo okoli bokov in vrči v rokah, umeščene vsaka ob porezan rob tristranega obeliska v vodnjaku. Med seboj so si podobne (gole, ovite s skromno draperijo), z eno nogo stojijo na ribah, ena na delfinu in dve na sladkovodnih ribah, z drugo pa na skali. V rokah držijo posode, iz katerih teče voda. Moške obdaja skalovje, prepleteno z rastlinjem, tudi z vinsko trto. ♦ Tri moške figure so prepoznavne kot rečna oz. vodna božanstva in poosebljajo tri reke osrednje Slovenije: Ljubljanico, Krko in Savo, morda tudi tri teritorialne enote vojvodine Kranjske: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Zgled za vodnjak je Robba črpal pri vzorniku, rimskem kiparju in arhitektu Gianu Lorenzu Berniniju in njegovem Vodnjaku štirih rek na rimski Piazza Navona (1647–1651). Zaradi manjšega prostora, ki ga je imel na voljo na ljubljanskem trgu, pa si je za arhitekturni del vodnjaka za zgled vzel drugo rimsko fontano, vodnjak na Piazza della Rotonda, pred rimskim Panteonom, delo baročnega arhitekta in kiparja Filippa Barigioneja. ♦ Na podstavku obeliska je v poglobljeni kartuši delo datirano in podpisano. ♦ Francesco Robba se je rodil v Benetkah, šolal se je pri beneškem kiparju Pietru Baratti in prišel kot uveljavljen kipar v Ljubljano. ♦ O njegovem ugledu pričajo naročila iz Celovca, Zagreba in drugod. ♦ Deloval je v berninijevski tradiciji in črpal iz beneškega kiparstva. ♦ Je največji umetnik baroka na Slovenskem in je pomagal uveljaviti Ljubljano kot pomembno umetniško središče.

8. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pablo Picasso, <i>Guernica</i>, 1937 (30. leta, prva polovica 20. stoletja, čas pred 2. sv. vojno), olje na platnu, 349,3 x 776,6 cm (monumentalne mere), Museo Reina Sofia, Madrid, kubizem, nadrealizem.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kompozicijo je slikar zasnoval na velikem platnu v velikosti, kakršno je omogočala stena Španskega paviljona, ki mu je bila ob svetovni razstavi v Parizu leta 1937 slika namenjena. ♦ Sestavljajo jo liki: mati z otrokom, ležeči umirajoči moški, bik, umirajoči konj, električna svetilka, prinašalka luči in ženska z dvignjenima rokama. ♦ Figure in prostor so upodobljeni ploskovito, brez zračnosti in vtisa navidezne poglobljenosti. ♦ Liki so enakomerno razporejeni po celotni površini slike, prikazani so, kakor bi bili izrezani iz papirja in nalepljeni na veliko platno, s čimer je iz elementov ustvarjena nekakšna mreža, ki ni stroga, geometrična, temveč ekspresivna. ♦ Kompozicija je simetrična, dvodelna, njeno sredino označi bel zid, leva polovica je temna in desna svetla (tu so zgolj ženski liki). ♦ Piramidalna kompozicija spominja na obliko timpana in kaže na slikarjevo občudovanje sredozemske kulture, saj je razporedil like enako premišljeno v skladu z oblikovanostjo timpana, kakor bi jih grški kiparji. ♦ Kompozicija je z elementi (bik, konj, prinašalka luči, ženska z dvignjenima rokama) dodatno členjena še na štiri dele. ♦ Slikar je uporabil vse klasične oblikovne zakonitosti (simetrija, perspektiva ...), kakor bi jih našli pri Poussinu in Rafaelu, klasična pravila kompozicije pa je dopolnil s kubističnimi elementi (realistične podatke je analiziral kubistično), ki so njegovo lastno umetniško odkritje izpred nekaj desetletij. ♦ Uporabljeno je tonsko stopnjevanje z izmenjavo belih, sivih in črnih predelov slike. ♦ Ritem kompozicije se vzpenja in pada, kar je umetnik dosegel z ležečim padlim telesom z odprtimi usti in zlomljenim mečem v roki v sprednjem planu ter s hrzajočim ranjenim konjem na desni. ♦ Slikar se je odrekel izrazni moči barve, saj je za sliko uporabil le odtenke od bele prek sive do črne, s čimer je stopnjeval dramatičnost; črno-beli kontrast prispeva k občutku tragičnosti (spominja pa tudi na črno-bele časopisne fotografije, ki so širile medijske vesti tistega časa). ♦ S tem, ko se je odrekel barvi in navidezni reliefnosti, je Picasso pretrgal povezavo z realnim svetom, naravo in življenjem – barvitost in plastičnost sta namreč bistveni razsežnosti vsega živega.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Picasso se je odločil, da bo za Španski paviljon upodobil zgodovinski dogodek, bombardiranje baskovskega mesteca Guernica, ki so ga razdejali nemški bombniki po navodilih španskih nacionalistov. ♦ Zamislil si je združitev več različnih dogajanj in simbolov v eni sami podobi, ki je postala napoved prihajajoče katastrofe 2. svetovne vojne. ♦ Prizor je sestavljen iz različnih likov: tu je priljubljeni Picassov bik, edini, ki gleda proti nam, iz njemu ljubih bikoborb; konj, ki prav tako nastopa v bikoborbah, je prikazan kot bojna žival, ki umira, ker jo je nadomestil stroj (bik in konj sta dve Španiji, ki sta se spopadli, republikanska in nacionalistična); tu je mati, ki objokuje mrtvega otroka (spomnimo se motiva Sočutne!), kot simbol materinstva, ki ga prizadenejo vse vojne, pretresljiv krik ženske v plamenih kot edini glas vojne in monumentalen umirajoči vojščak, ki s stisnjeno pestjo z mečem opozarja, da zadnja bitka še ni izbojevana (cvetica pri meču prikazuje upanje). Električna svetilka spominja na zažigalne bombe, ki so jih Nemci odvrkli na Guernico; plamenica v roki ženske, ki prihaja v sliko od drugod, s svetlobo, ki jo prinaša v črno-beli svet, predstavlja upanje. ♦ S špansko državljansko vojno so tanki in bombniki postali množično orodje ubijanja, nasilna razstavljenost in razdrobljenost likov v geometrizirani stilizaciji, tako da obrazi in deli teles delujejo kot mehanski, prikazuje tehnologijo, ki ne prinaša samo napredka, temveč tudi zlo. ♦ Picasso je črpal iz mitoloških predstav in se zgledoval po antični umetnosti, navezal pa se je tudi na Géricaultov <i>Splav fregate Meduze</i> in Delacroixovo <i>Svoboda, ki vodi ljudstvo</i> ter s tema dramatičnima slikama iz časa romantike vzpostavil dialog; krvavo žrtvovanje in trpljenje pri Picassu preseže romantični patos omenjenih slik. ♦ Prikazano je uničenje, smrt, bolečina ... in upanje, izpostavljene so vrednote kakršne so mir, nenasilje in demokracija.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar je najprej za paviljon načrtoval alegorično kompozicijo, potem pa, ko je aprila evropsko javnost pretresla vest o nemškem bombardiranju baskovskega mesta Guernica, se je odločil, da bo upodobil ta zgodovinski dogodek. ♦ Slika je nastala leta 1937 v času, ko sta se po Evropi širila nacizem in fašizem, in je obsodba

evropskih meščanskih demokracij, ki so podpirale fašizem v Španiji.

- ◆ Slika je propagandna, pri čemer je njen učinek usmerjen v kritično ozaveščanje javnosti. Iz nje lahko razberemo slikarjevo politično prepričanje, ki je svojo kritičnost do frankističnega režima izpričal že z grafiko *Francove sanje in laži* istega leta.
- ◆ Slika je postala protivojni simbol in je monumentalni spomenik civilnemu trpljenju v vojni.
- ◆ To je zgodovinska slika, ki velja za izjemno in veličastno v stoletju, ko je zgodovinsko slikarstvo izgubilo svojo aktualnost.
- ◆ Slika je nastala v vsega nekaj tednih, njeno nastajanje pa je natančno fotografsko dokumentirano po zaslugi tedanje umetnikove ljubice, fotografinke Dore Maar.
- ◆ Po zaključku svetovne razstave je slika prepotovala svet, najprej Evropo in potem ZDA, kjer je imela velikanski vpliv na prebujanje ameriške umetnosti; Picasso ni dovolil, da bi potovala v Španijo, dokler bo na oblasti general Francisco Franco.
- ◆ Šele po padcu frankističnega režima je slika leta 1981 postala španska last in bila uvrščena v zbirko umetnin v madridskem Pradu (do takrat je bila na ogled v newyorškem muzeju MoMA; danes jo lahko vidimo v madridskem Museo Reina Sofia).
- ◆ Pablo Picasso je v času, ko je slika nastala, že veljal za najbolj slavnega slikarja prve polovice 20. stoletja.